

Trygga barn

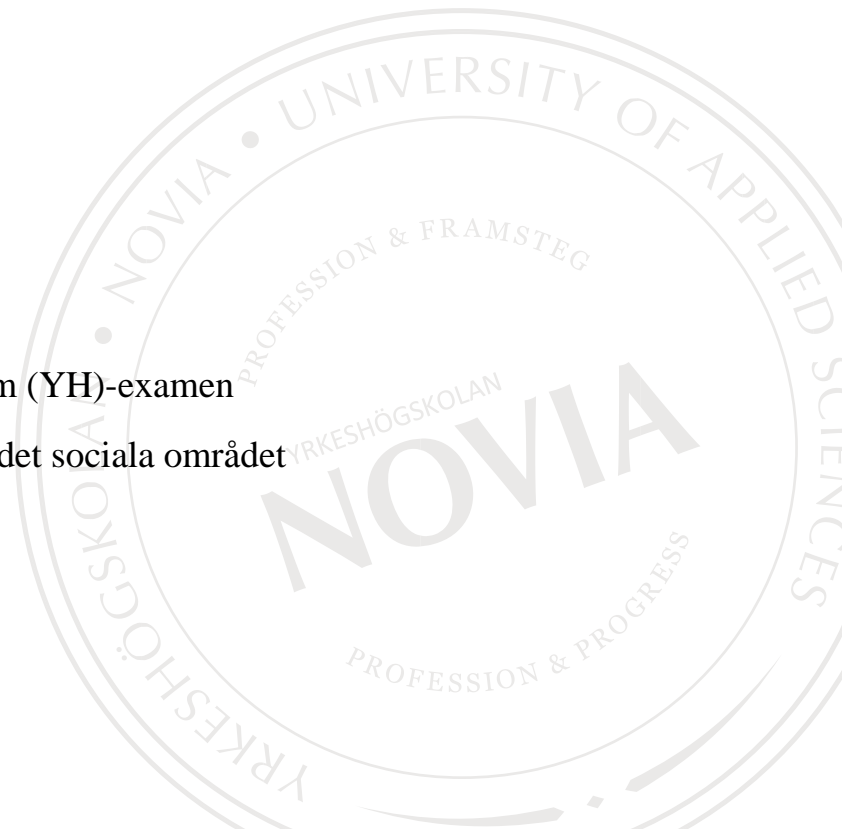
- En kvalitativ undersökning om hur trygghet skapas för barn på barnskyddsenheter

Sabina Nynäs och Sofia Söderman

Examensarbete för Socionom (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för det sociala området

Vasa 2014

EXAMENSARBETE

Författare: Sabina Nynäs och Sofia Söderman
Utbildningsprogram och ort: Det sociala området, Vasa
Inriktningalternativ/Fördjupning: Socialpedagogiskt arbete/Familjearbete
Handledare: Mona Granholm, Ralf Lillbacka

Titel: Trygga barn
- En kvalitativ undersökning om hur trygghet skapas för barn på barnskyddsenheter

---

Datum 12.5.2014

Sidantal 35

Bilagor 1

Abstrakt

Syftet med detta lärdomsprov är att undersöka hur personal som arbetar med barn på barnskyddsenheter skapar trygghet. De frågeställningar vi har är: Hur arbetar personalen i praktiken för att skapa trygghet till barnen? Vilka faktorer inverkar på barnets trygghet? I den teoretiska delen tar vi bland annat upp om anknytningens roll, föräldraskapets betydelse och personalens roll på enheterna. Vi försöker även ge en beskrivning om vad trygghet innebär med hjälp av Maslows behovstrappa.

Genom en kvalitativ undersökning intervjuade vi personal som arbetar med barn och unga som blivit placerade utom hemmet. Resultaten av undersökningen visar att personalen skapar trygghet till barnen genom en helt vanligt fungerande vardag med regler och gränssättning. Viktiga faktorer är en nära relation till en vuxen, fritidsintressen och vänner.

Språk: Svenska

Nyckelord: trygghet, anknytning, barnskydd

BACHELOR'S THESIS

Author: Sabina Nynäs and Sofia Söderman
Degree Programme: Social service, Vasa
Specialization: Socio-pedagogical work/Family welfare
Supervisors: Mona Granholm, Ralf Lillbacka

Title: Safe kids
- A qualitative study of how safety is created for children in protection units

---

Date 12.5.2014

Number of pages 35

Appendices 1

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine how personnel working with children in protection units creates safety. The question formulations are: How does the personnel work practically to create safety for the children? Which factors affect the child's safety? In the theoretical part we describe, for example, the role of attachment, the importance of parenthood and the role of the personnel in units. We also outline the meaning of safety based on Maslow's hierarchy of needs.

Through a qualitative study we interviewed personnel working with children and young people placed outside the home. The results of the research show that the personnel creates safety for the children by an ordinary, functional day with rules and boundaries. Important factors are the close relation to a grown-up as well as hobbies and friends.

Language: Swedish

Key words: safety, attachment, child protection

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
2 Barnkonventionen	3
3 Föräldraskap	3
3.1 Närvaro och samspel.....	4
3.2 Föräldraskapets rollkarta.....	5
3.3 Föräldrarollen.....	7
4 Anknytningsteorin	8
4.1 Anknytningsbeteende.....	9
4.2 Inre arbetsmodeller.....	10
4.3 Anknytningsmönster.....	10
4.4 Anknytning i olika åldrar.....	11
4.5 Mentalisering.....	14
5 Trygghet	14
5.1 Maslows behovstrappa.....	15
5.2 Trygghet enligt Maslow.....	16
6 Personalen	17
7 Barnskydd och barnskyddslagen	18
7.1 Lagens syfte.....	18
7.2 Öppenvården.....	19
7.3 Omhändertagande.....	19
7.4 Brådsåkande placering.....	20
7.5 Vård utom hemmet.....	20
7.6 Begränsningar i vård utom hemmet.....	21
8 Undersökningens genomförande	22
8.1 Undersökningsgrupp och val av metod.....	22
9 Resultatredovisning	24
9.1 Trygghet och otrygghet.....	24
9.2 Personalen.....	26
9.3 Enhetens miljö samt närmiljö.....	28
9.4 Vikten av skolan, fritidsintressen, vänner och familj.....	28
10 Slutdiskussion och kritisk granskning	29
Källförteckning	34

Bilaga 1

1 Inledning

Familjen och det egna hemmet förser de viktigaste grundtryggheterna i livet, men vad händer om föräldrarna inte kan ge den trygghet som behövs och hur påverkar detta barnet ifråga? År 2012 var 17 830 barn och unga placerade utom hemmet i Finland (Institutet för hälsa och välfärd, 2013). Det betyder att 17 830 barn och unga runt om i landet har varit tvungna att flytta bort från sina föräldrar och från familjen. Då ett barn kommer till en institution är det obekanta personer och en obekant miljö de befinner sig i. Det är då viktigt att barnet snabbt får en känsla av trygghet i det nya hemmet.

Syftet med vårt lärdomsprov är att undersöka hur personal som arbetar på barnskyddsenheter skapar trygghet för barnen. Vi är intresserade av att undersöka hur personalen arbetar i vardagen för att skapa trygghet för barnen i en annars så otrygg tillvaro. Vi vill även få en bild av vad trygghet egentligen är, och vilka faktorer som behövs för att skapa trygghet till ett barn som blivit ryckt från det som borde vara en av de tryggaste sakerna i livet; ens föräldrar och familj.

De frågeställningar vi har är:

- Hur arbetar personalen i praktiken för att skapa trygghet för barnen?
- Vilka faktorer inverkar på barnets trygghet?

Vi har valt temat på lärdomsprovet eftersom barnskyddet är ett gemensamt intresse för oss båda. Vi har många gånger undrat över barnets känslor kring att bli placerade utom hemmet och bort från de egna föräldrarna, samt hur det påverkar barnets trygghetskänsla och om det ens är möjligt att barnet finner en trygghet i det nya hemmet. Vi tycker personligen att detta är ett viktigt ämne då t.ex. anknytningen i barndomen återspeglar sig i vuxen ålder och vi vill belysa vikten av att målmedvetet arbeta för att barn som placerats utom hemmet ska få en trygg barndom.

I teoridelen kommer vi bland annat att se på vad tidigare forskning säger om den grundläggande tryggheten vi är i behov av redan som små barn. Där kommer vi ta upp vad den tidiga anknytningen till föräldrarna innebär för ett barn, samt hur föräldraskap påverkar barnet. Inom båda områden kommer vi att se på vilka former av trygghet som är särskilt viktiga under barnets olika åldrar. Vi vill även ta reda på vad trygghet egentligen är. Trygghet kan ha många olika definitioner beroende på vem man frågar.

Alla har vi lite olika tankar om när vi känner oss riktigt trygga. Vi har valt att använda oss av Maslows behovstrappa för att få en inblick i vad trygghet står för.

Slutligen kommer vi att ta upp barnskydd och barnskyddslagen, för att få en bild av vad barn har för rättigheter samt inom vilka ramar personalen arbetar. Vi anser att alla dessa delar som kommer att inkluderas i vårt lärdomsprov har en stor betydelse för tryggheten som helhet. Det är även av stor vikt att personal som arbetar med barn har en insikt i hur olika uppväxtförhållanden har präglat och präglar barnet i dess fortsatta liv.

I empiridelen kommer vi att redogöra för de resultat vi fått genom intervjuer med personal som arbetar på olika institutioner i Österbotten. Vi kommer i slutdiskussionen att knyta samman allt för att ge en bättre överblick i vad resultaten gett.

I lärdomsprovet kommer vi att använda begreppen mamma eller pappa, förälder och vårdnadshavare omväxlande med varandra: med dessa menar vi den eller de personer som har det huvudsakliga omvårdnadsansvaret för ett barn. Med begreppet barnskyddsenshet avses den plats där ett barn som blivit omhändertaget eller brådskande placerat får vård utom hemmet: dessa kan vara barnhem, skolhem, professionella familjehem eller liknande boendeplatser.

2 Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Barnkonventionens syfte är att ge barn oavsett bakgrund rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Bland annat ska barnets bästa komma i första hand i alla åtgärder som rör barn. Konventionen definierar barn som varje människa under 18 år. Alla länder röstade för barnkonventionens antagande i FN:s generalförsamling 1989 vilket är unikt och i dag har nästan alla länder godkänt barnkonventionen. När ett land har godkänt en konvention innebär det att de har bundit sig folkrättsligt till att förverkliga den.

De rättigheter som är till för alla barn i världen skall gälla oavsett kultur, religion, etnicitet, funktionshinder eller andra olikheter. Barnkonventionen behandlar varje enskilt barns rättighet och betonar vikten av föräldrarnas ansvar samt statens ansvar för att skydda barnet mot vanvård, övergrepp och utnyttjande. Finland har godkänt, och lovat följa konventionen. Allt arbetet som riktar sig till barn och unga i Finland ska ha sin utgångspunkt i de värderingar som Barnkonventionen representerar.

Barnkonventionens grundläggande principer är:

”Alla barn har samma rättigheter och lika värde, barnets bästa ska beaktas vid alla beslut, alla barn har rätt till liv och utveckling, inte bara barnets fysiska hälsa utan också den andliga, moraliska, psykiska och sociala utveckling samt att alla barn har rätt att fritt säga sin mening och få den respekterad.” (FN barnkonvention)

3 Föräldraskap

I följande kapitel kommer vi att se på betydelsen av föräldraskap, och föräldrarnas närvaro under barnets uppväxt. Barn som är placerade utom hemmet har ofta en begränsad eller obefintlig kontakt med dess föräldrar. Personalen på enheten blir ganska långt en ersättande förälder för barnen, speciellt egenvårdaren, vars uppgift är att i huvudsak sköta barnets ärenden samt se till att barnet får tillräckligt med stöd. Vi kommer därför även att se på ett hjälpmedel, föräldraskapets rollkarta, som är utformat av samkommunen för egentliga Finlands barnskydd. Hjälpmedlet kan bland annat vara till nytta för personalen i fostran av barnen och ge en överblick i vilka behov barn har.

3.1 Närvaro och samspel

Studier visar att föräldrarnas känslomässiga närvaro är den viktigaste faktorn för barnets trygghet och utveckling. Känslomässig närvaro betyder att föräldrarna måste kunna se på barnet för att uppfatta vad det behöver och är intresserad av och visa att man förstår det barnet försöker förmedla genom att bekräfta detta med ett svar. En förälder som inte är psykiskt närvarande och som inte kan hjälpa barnet att sätta ord på sina känslor har en benägenhet att överföra detta beteende till barnet. Barnet lär sig på grund av detta inte att känna igen sina egna känslor (Karlsson 2012, s.121-122). Inom utvecklingspsykopatologin pratar man om stressorer, som skapar känslomässig oro till följd av händelser och upplevelser under barnets uppväxt. Vanliga stressorer kan vara att barnet har förlorat en omsorgsperson eller att föräldrarna till barnet har en varaktig dålig relation. Händelser som kräver omfattande social anpassning, till exempel byte av personal vid daghem eller andra instanser som barnet vistas i, kan också vara en stressor. Dessa bidrar till en ökad känslighet för olika former av stress för barnet längre fram i livet. Motsatsen till stressorer är skyddsfaktorer, som kan vara specifika egenskaper hos ett barn samt omständigheter i miljön som minskar effekterna av risk och stress. Att barnet har ett lättsamt temperament och åtminstone en uppmärksam vuxen i sin närhet kan vara skyddande faktorer (Hwang & Nilsson 2003, s. 144-145).

Barnets identitet och självuppfattning växer fram i ett samspel med de viktigaste personerna i barnets liv. Känslor och reaktioner utvecklas om det som man varit med om. Barnet lär av sina föräldrar. Man gör som man uppfattar att mamma och pappa gör, man blir som man uppfattar att mamma och pappa är och man skapar sin självuppfattning efter vad man uppfattar att mamma och pappa tycker om en. Det är viktigt att det finns en balans mellan dessa. I positiva fall får barnet en klarare uppfattning om vad för sorts person man själv är och hurudan man borde vara. I mindre positiva fall kan man bli trotsig och negativ eller konflikfylld och förvirrad (Fn:s barnkonvention 1998, Barnets rätt till båda föräldrarna s. 12-14).

3.2 Föräldraskapets rollkarta

Föräldraskapets rollkarta har utvecklats av personalen inom samkommunen för egentliga Finlands barnskydd, rollkartan är utformad som hjälpmedel för familjerehabilitering och bedömning av föräldraskap (socwebb). Rollkartan hjälper till att förtydliga föräldraskapet och ger en överblick i vilka barns behov är. Enligt rollkartan har en förälder fem huvudroller: att vara vårdnadshavare, kärleksgivare, gränssättare, relationslärare och livets lärare.

Rollkartan används även för barn placerade utom hemmet, den kan användas som en metod för att hjälpa barnet förstå varför det inte kan bo i det egna hemmet, eller att barnet själv kan uppskatta hur föräldraskapet varit under olika skeden i dess liv. Barn som omfattas av barnskyddsverksamhet har ofta många runt omkring som deltar i fostran av barnet. Utöver de biologiska föräldrarna och barnskyddspersonalen kan där även finnas mor- och far föräldrar, släktingar, fosterföräldrar, och stödpersoner som skall dela på föräldrarollerna. Personalen som arbetar kring barnet måste göra en översyn av rollerna för att försäkra sig om att inga viktiga delar av föräldraskapet blir förbisedda (Helminen & Rautiainen 2000, s. 11; 21-22).

Rollkartan

Den som lär barnet leva

- Lär barnet färdigheter som behövs i vardagen
- lär barnet vad som är rätt och fel
- är förebild för barnet
- förmedlar värderingar
- lär barnet uppföra sig
- värnar om traditioner
- lär barnet sociala färdigheter
- värdesätter skönhet

Den som är bra på relationer

- diskuterar
- lyssnar
- hjälper i konflikter
- uppmuntrar
- accepterar känslor
- ger och ber om förlåtelse
- stöder självständighet
- förverkligar jämlikhet
- har omsorg om familjens och barnets relationer

Den som ger barnet kärlek

- älskar sig själv
- visar ömhet
- tröstar
- är barnets medvandrare i livet
- beskyddar barnet
- accepterar barnet
- lägger märke till och uppmärksammar det goda och positiva hos barnet

Den som sätter gränser/gränssättaren

- garanterar barnets fysiska integritet
- skapar trygghet
- håller och övervakar regler och överenskommelser

- säger nej
- sköter om dygnsrytmen
- sätter egna gränser

Vårdaren

- ger mat
- ger kläder
- ger stimulans
- garanterar vila
- använder pengar på barnet
- sköter om renhet och hygien
- sköter om miljön
- sköter om barnet när det är sjukt
- tar barnet ut i det fria

(Folkhälsan, 2010 s. 40-41).

3.3 Föräldrarollen

I den tidiga barndomen (0-2 år) spelar vårdnadshavaren en stor roll i barnets liv. Föräldrarnas uppgift är att ta ansvar för skötsel som syftar till barnets psykiska och fysiska välmående. Barnet överlever inte utan omvårdnad, därför måste vårdnadshavaren kunna ta rollen som förälder. I den tidiga barndomen är barnet omedveten om sina egna behov och uttrycker sig genom gråt. Föräldrarnas uppgift är att hjälpa barnet att lära sig att uttrycka sina behov. Det är viktigt att barnet känner sig trygga och tillfredsställda, för att förstå barnets behov lär sig föräldrarna att känna igen olika slags gråt. Barnets trygghetskänsla växer genom föräldrarnas närhet. Barnets identitet byggs upp av beröring och samspel. Redan i ett tidigt skede tar barnet modell av andras människorelationer.

I lekålder (2-6 år) blir barnet mer rörligare och deras värld växer. Barnet tar efter och integrerar de attityder och sätt att fungera som finns i deras uppväxtmiljö. Att leka är barnets huvudsakliga uppgift. Genom leken lär barnet sig hur man uttrycker sig själv och deras fantasi och tal utvecklas. Barnet lär sig också genom leken att öva sig i olika roller. Det är viktigt att föräldrarna är konsekventa och sätter gränser. Detta medför att barnet får en känsla av trygghet och lär sig att kunna ta besvikelser.

När barnet kommer upp i skolåldern (6-12år) lär de sig de sociala färdigheterna och då blir föräldrarnas roll som livets lärare central i föräldraskapet. Barnets tänkande utvecklas och blir mer konkret. Det är viktigt att föräldern behandlar barnet rättvist för att ge en moralisk hållning. De värderingar som barnet får i barndomen och ungdomen förblir bestående delar av personligheten. När barnet kommer upp i skolåldern ökar behovet av att bli accepterad i kamratkretsen. Om inte föräldrarna har visat uppskattning och bekräftelse åt barnet kan barnet gå med på vad som helst för att bli accepterad av kamraterna.

I puberteten (12-15 år) får föräldrarnas roll som gränssättare en ökad betydelse. De unga kan motsätta sig föräldrarnas auktoritet, värderingar och attityder för att söka efter sin egen identitet och värderingar. Det har visat sig att det är enklare att sätta gränser åt barnet i puberteten om man har satt tillräckligt med gränser i lekåldern. Genom föräldrarnas besluts- och förhandlingsmodeller får de unga möjlighet att finna sina egna vägar i livet.

I barnets frigörelseskede (15-18 år) börjar de unga allt mer att frigöra sig från sina föräldrar. Detta är en mycket viktig fas för att hitta och skapa en egen självständig personlighet. I detta skede vill de unga ha mera makt och själv känna att de bestämmer över sina liv. Det är föräldrarnas uppgift att bedöma den ungas omdömesförmåga. Genom gränssättningens roll integreras den i de unga (Finlands kommunförbund 2000, s. 23-24).

4 Anknytningsteorin

I detta kapitel kommer vi att ta upp om de olika anknytningstyperna; trygg anknytning, otrygg undvikande anknytning, otrygg ambivalent anknytning samt desorganiserad anknytning. Därefter kommer vi att se på anknytningen i olika åldrar. För att ett barn skall överleva och känna trygghet måste det finnas kroppslig närhet till en beskyddande vuxen. Anknytning är viktigt för att barnet skall känna trygghet och kunna utvecklas till en trygg individ. Ett barns

trygga anknytning till föräldrarna utgör en skyddsfaktor som hjälper barnet att handskas med stressframkallande upplevelser senare i livet, medan otrygg anknytning är en motsvarande sårbarhetsfaktor. Ju tryggare ett barn är i sin anknytning, desto mindre är risken för att traumatiserande upplevelser ska resultera i bestående psykiska problem (Wennerberg 2010, s. 27). Enligt Bowlbys evolutionsbiologiska tankesätt (Wennerberg 2010, s. 99) är vårt anknytningsbeteende samt uppsökandet och upprätthållandet av närhet till en eller flera anknytningspersoner, kopplat till våra djupaste överlevnadsinstinkter. Anknytningsteorins kärna är att vi människor är sociala varelser och för överlevnad behöver vi andra människor. Barnet måste därför ha en vuxen som skyddar det och ser vad det behöver (Karlsson 2012, s. 65).

4.1 Anknytningsbeteende

Anknytningsbeteendet är ett medfött handlingsmönster och något som vi har med oss genom hela livet. Beteendet kan aktiveras av allt som verkar skrämmande, till exempel smärta och trötthet, men också av att mamman är eller verkar vara otillgänglig. Om barnet känner låg intensitet av rädsla kan det räcka med att mamman syns, hörs eller att hon visar att hon märker av barnets närvaro. Vid hög intensitet av rädsla kan beröring eller att barnet håller fast vid mamman räcka med att reglera känslan av rädsla. Vid högsta intensitet, då barnet är olyckligt eller ängsligt, krävs en längre stunds omfamning innan känslan av rädsla regleras (Bowlby 2010, s. 25). Om anknytningspersonen inte ger barnet denna närhet och förståelse tvingas barnet själv att reglera sin rädsla så gott det går. Den första anknytningsrelationen är mycket viktig då den lägger grunden för hur individen längre fram i livet känner, tänker och beter sig i nära relationer (Wennerberg 2010, s. 51; 65).

Vid födseln är en del av barnets hjärna helt outvecklade, det sägs att ett friskt nyfött barn har "möjligheternas hjärna", en hjärna som lätt anpassas till olika omgivningar. Då barnet växer upp, speciellt under de första levnadsåren, anpassas hjärnan till den miljön som barnet befinner sig i, detta påverkar hur innehållet i hjärnan tas tillvara och hur hjärnan struktureras (Karlsson 2012, s. 27).

4.2 Inre arbetsmodeller

Den inre arbetsmodellen byggs upp i anknytningen mellan barnet och föräldrarna och är en spegling av vad barnet har upplevt i kontakten med dem. Under barndomen skapar vi oss denna inre arbetsmodell på grundval av de erfarenheter vi fått. En trygg anknytning ger en inre arbetsmodell som ökar barnets känsla av värde och tilltro till sig själv och andra och det motsatta sker i en otrygg anknytning. Senare kommer alla nya relationer och situationer prövas mot de inre arbetsmodellerna och på så vis kommer modellernas kvalitet och innehåll att påverka den framtida relationsutvecklingen och förhållningssättet barnet har gentemot omvärlden (Karlsson 2012, s. 66).

4.3 Anknytningsmönster

Vid observationsstudier där man studerade barns reaktioner vid separationer från och återföreningar med modern, kunde man urskilja tre olika anknytningstyper; trygg anknytning, otrygg undvikande anknytning samt desorganiserad anknytning (Hart 2009, s. 158-161).

Barn som har en trygg anknytning söker ofta kontakt med mamman när hon kommer tillbaka även om barnet kan vara ledsen vid avsked. Barn med trygg anknytning leker aktivt och är nöjda. Trygga barn litar på att mamman finns där och försöker hjälpa barnet i svåra eller skrämmande situationer. Som vuxna har de lätt att komma nära andra människor, men trivs också bra i eget sällskap. De har lätt att fungera i långvariga relationer.

Otrygg undvikande anknytning är barn som är ängsliga och inte visar tecken på att de är ledsna då de blir lämnade och ignorerar personen då den kommer tillbaka. Många av barnen är bekvämare och vänligare mot främmande människor än till sin vårdnadshavare. Barn med detta anknytningsmönster lär sig snabbt att de blir avvisade och bortstötta när de visar behov av tröst eller omsorg, och slutar till sist söka närhet och stöd av föräldrarna.

Barn med desorganiserad anknytning har svårt att klara av separationer och visar därför olika typer av beteende då de återförenas med mamman. Dessa beteenden kan vara ångest, tvångspräglad och eventuellt ritualiserat beteende. Barn som växer upp med fysiskt eller psykiskt våld löper stor risk för att utveckla ett desorganiserat anknytningsmönster. En annan riskfaktor är om barnets föräldrar har svåra obearbetade upplevelser, och inte tolkar barnets signaler på rätt sätt. Barnets gråt kan ge upphov till att föräldrarna reagerar med aggressivitet

eller rädsla, och barnet upplever i sin tur föräldrarna som skrämmande. Desorganiserad anknytning har visat sig vara den allvarligaste formen av otrygg anknytning då denna anknytningsform är tydligt kopplad till senare problem i livet (Hart 2009, s. 176).

4.4 Anknytning i olika åldrar

Fosterstadiet börjar då äggcellen befruktas och tills barnet föds. Nästa stadie är neonatalstadiet och det omfattar den första månaden efter att barnet har fötts. Lekåldern är mellan det andra och det sjätte levnadsåret, den tidigare lekåldern är barnets andra och tredje levnadsår och den senare lekåldern det fjärde och sjätte levnadsår. När barnet fyller sju år börjar skolålder och varar fram till puberteten. Puberteten pågår till slutet av uppväxten dvs. 12-18 år.

0-2 månader

Spädbarnets nervsystem är inte helt utvecklat de första två månaderna i barnets liv. Spädbarnet tar till sig moderns röst direkt efter födseln samt utvecklar en preferens för hennes doft. Barnet förstärker genom detta sökande efter närhet med modern. Med tiden minskar behovet av moderns doft och beröringen blir allt mer viktig. Vissa sinnen är starkare än andra hos barn men de kan ändå till viss del använda alla sinnen som syn, hörsel, lukt och beröring (Hart 2009, s. 80-84). Det spelar stor roll hur relationen är mellan barnet och anknytningspersonen. Exempelvis hur anknytningspersonen håller barnet i sin famn, rör vid barnet och talar till barnet. Detta skapar ett mönster och spädbarnet visar en respons utgående från det. Om barnet utsätts för okänslig hantering så aktiveras de medfödda överlevnadsfunktionerna i autonoma nervsystemet och leder till en parasympatisk ”spela död” – reaktion eller en sympatisk aktivering som utlöser gråt. Redan från början så bidrar anknytningspersonen till att ge barnets handlingar betydelse genom tolkande beteenden. I slutet av första månaden är barnet mer uppmärksam och följer med moderns ansiktsuttryck. Eftersom barnets kortisolnivå är låg de första två månaderna så är det viktigt att anknytningspersonen stöttar barnets nervsystem genom att vagga, trösta, mata och röra vid barnet (Hart 2009, s. 80-84).

2-6 månader

Enlig Stern så är 2-6 månader det genomgripande sociala perioden i livet. Under dessa månader så framkommer känslan av samhörighet med andra och barnet känner välbefinnande i kontakten. Vid två månaders ålder kan barnet selektivt känna igen sina föräldrar. Men tydligt anknytningsbeteende visar sig först vid 6-8 månader. Barnet kan känna igen sina föräldrar vid

3 månader men barnet ler mest i samspel med andra utan att göra skillnad på nära och främmande människor (Hart 2009, s. 85-86).

6-12 månader

Vid 6 månader visar barnet tydligt syfte i sitt handlande. När barnet är i 8 månaders ålder så vänder den sig till sin anknytningsperson för att få hjälp. Vid 10 månader söker barnet känslomässig information från anknytningspersonen för att kunna tolka omgivningen. Om barnet faller omkull tittar det upp på modern för att se hur man skall reagera. Om modern verkar orolig kommer barnet att gråta medan om modern ler kommer barnet att göra likadant. När barnet är 6-8 månader börjar det visa känslor som oro och rädsla inför främmande människor. Relationen med anknytningspersonen blir viktigare och kan inte bytas ut så lätt till någon annan. Anknytningspersonen blir barnets trygghet och bas (Hart 2009, s. 90-95).

12-18 månader

Vid 15-18 månaders ålder blir barnet mer medvetet om vad det kan förmedla till andra personer. Barnet börjar nu visa känslor såsom stolthet (Hart 2009, s. 96-98).

1½-2 år

I denna ålder integreras det emotionella och impulshämmade systemet men är inte ännu färdigt utvecklat. Under denna ålder söker barnet andra kontakter och testar olika typer av allianser med föräldrarna. Barnet kan hålla fadern nära sig och stöta bort modern. Detta motsvarar självupplevelsen som Stern kallar det verbala självet. Självupplevelsen knyts an till språket och det är först då förmågan till äkta empati uppstår (Hart 2009, s. 102-103).

2-4 år

I denna ålder blir barnets uppfattning av andra mer komplex och abstrakt. Detta gäller också hur barnet uppfattar ambivalenta och motstridiga känslor. Denna åldersfas är harmonisk för barnet men på samma gång kommer barnet in i en stark utvecklingsfas. Barnet kan bli arg för små motgångar och det är inte lika lätt för föräldrar att avleda barnet. I denna fas blir barnet mer självständig men behöver nog fortfarande en trygg bas som finns där hemma.

Ett barn i 4 års ålder börjar kunna vänta på sin tur, ta hänsyn till andra samt att empati uppstår. Barnet har många känslor på gång och känner sig mer ängslig samt tankar om döden är vanligt (Hart, 2009. s. 108-113).

6 år

När ett barn kommer upp i 6 års ålder blir det en stormigare tid. Barnet kan känna mer oro i kroppen och det kan ta sig i uttryck med att barnet får ont i magen. 6 åringar har lätt för att lära sig nya saker och vill gärna ha ordentliga svar på sina frågor. 6 åringar vill även ha beröm och bli sedd. Det här är åren mellan barndom och tonår. Barnet kräver mer frihet och självständighet, vill bestämma mer. Kompisarna blir allt viktigare samt att passa in och bli accepterad. Början av förpuberteten är ofta lugn och harmonisk. Detta är en tid när barnet smälter tidigare erfarenheter. Barnet är lojal, samarbetsvillig och pålitlig. Barnet har ännu inget stort behov av frigörelse (Hart 2009, s. 114-116).

7-13 årsåldern

Från 7 års ålder börjar barnet tänka på en högre abstrakt nivå än tidigare. I denna fas börjar identitetsskapandet ta sig i form av förmåga till självreflektion, tolkning av sociala sammanhang och självobjektivering. I denna fas börjar barnet tänka mer logiskt och inta olika roller. I 9 års ålder börjar barnet förstå att regler är sociala konstruktioner samt att moral är normer som går att förändra och förhandla om. Vid denna åldersperiod blir de egna egenskaper och jämförelse med andra en stor sak som barnet funderar mycket kring (Hart 2009, s. 117-120).

Puberteten

När man pratar om puberteten så beskrivs den ofta som ”barnets andra stora chans”. Vid denna period blir vänner den viktiga rollen i barnets liv. Vänner blir en fas mellan beroende av emotionell mognad och familjen. Vänner kan ge tillhörighet och acceptans som inte är möjlig i familjen. Intresset för det andra könet uppstår och könshormoner sätter fart på sexualiteten. Tonåringar reagerar känsligare på olika ansiktsuttryck än vad vuxna människor gör. Tonåringar har svårt att identifiera rätta ansiktsuttryck som istället visar sig som chockade eller sorgsna. Funktionerna i vissa delar av hjärnan försvagas under denna åldersperiod och det gör att humörsvängningar ofta uppstår hos tonåringar (Hart 2009, s. 121-123).

4.5 Mentalisering

Mentalisering handlar om att vara medveten om de egna och andras inre tankar och känslor. Mentaliseringen ger en mening i andras och egna beteenden (Karlsson 2012, s. 88). Mentalisering kan vara medveten och uttalad samt omedveten och outtalad (Rydén & Wallroth 2008, s. 92). Det handlar om att kunna förstå och leva sig in i den andres tanke- och känslovärld. Detta är en viktig del av den sociala kompetensen. Genom att tänka på och tolka andras avsikter och tankar, kan vi ganska exakt förutse hur de kommer att handla. Det finns undersökningar som visar att anknytningen påverkar barns mentaliseringsförmåga. Det verkar som att barn som upplevt en trygg anknytning har lättare att förstå hur andra tänker och resonerar än barn som upplevt otrygg anknytning (Hwang & Nilsson 2003, s.165-167). Föräldrar med god mentaliseringsförmåga har större chans att skapa en trygg anknytning till sitt barn än föräldrar med dålig mentaliseringsförmåga (Rydén & Wallroth 2008, s. 103-104). Mentaliseringsförmågan hos anknytningspersonen har alltså en avgörande betydelse både för att barnet själv skall lära sig att mentalisera och för att barnet skall få en bra utveckling (Karlsson 2012, s. 95).

5 Trygghet

Trygghet, säkerhet och behov av mänsklig kontakt är ett grundläggande behov för människan. (Tamm 2002, s. 127). Vi vet att det är viktigt att barn känner sig trygga, men det kan vara svårt att sätta en klar definition på vad trygghet egentligen är. Att känna trygghet kan betyda olika saker beroende på vem man frågar. Trygghet kan vara att man känner sig älskad av en annan eller att man vet att det alltid finns någon till hands då man behöver. I och med att vi undersöker hur personalen på institutioner arbetar för att skapa trygghet för barnen måste vi ta reda på vad trygghet egentligen är. För att få en bild av detta kommer vi i följande kapitel att ta hjälp av Abraham Maslow och hans behovstrappa.

5.1 Maslows behovstrappa

Abraham Harold Maslow (1908-1970) kallas för den humanistiska psykologins upphovsman. Under hans tid utformade han en teori kring människans behov och motivation, den så kallade behovstrappan. Maslow och de humanistiska psykologerna anser att varje individ är unik med sina egna möjligheter och problem. Människan har en strävan att förverkliga sig själv, och är fri att välja vad hon vill bli, trots detta väljer hon inte alltid vad som är bäst för henne. Maslow menar att den som inte väljer, växer och mognar har själv berövat sig denna möjlighet. Orsaken kan vara negativa barndomserfarenheter eller andra erfarenheter i livet (Tamm 2002, s. 119; 122-123).

Maslow (Tamm 2002, s. 125-126) menar att de mänskliga behoven är rangordnade enligt vad som är betydelsefullt för individen. De behov som finns lägre ner i trappan är grundläggande för överlevnad och behöver bli tillgodosedda innan de behov som finns högre upp i rangordningen kan förverkligas.

I behovstrappan (se figur 1) är de fysiologiska behoven den första och mest grundläggande nivån. Fysiologiska behov som mat, dryck och sömn är livsviktiga för människans överlevnad. För en individ som inte får något av dessa behov tillgodosedda kommer vardagen att domineras av att få dem uppfyllda. Nästa nivå är trygghet, säkerhet och behov av medmänsklig kontakt. Liksom de fysiologiska behoven är behov av trygghet grundläggande för människan. Till följande kommer behov av kärlek och gemenskap, som är viktiga för människans mognad och harmoniska växt. Behov av kärlek och gemenskap börjar redan som litet barn där föräldrars omvårdnad och kärlek är viktiga. Efter att behovet av kärlek är tillgodosedda vill människan uppleva självuppskattning och uppskattning från andra. Människan får genom uppskattningen en känsla av värde och upplever förmåga att ta sig genom livets svårigheter. I behovstrappans högsta nivå finns behovet av självförverkligande. En självförverkligande människa utvecklar sina anlag, sin begåvning, sin kunskap samt kreativitet och idériedom. Självförverkligande behöver inte alltid ta sig uttryck i kreativt eller konstnärligt skapande. Självförverkligande kan även upplevas när en individ gör något som motsvarar hennes begåvning, intressen och förutsättningar. Vad som upplevs som självförverkligande för den ena behöver inte vara det för den andra (Tamm 2002, s.126-129).

Självförverkligande
 Självuppskattning
 Kärlek, gemenskap
 Trygghet, säkerhet
 Fysiologiska behov

Figur 1. Maslows Behovstrappa.

För att tydliggöra behovstrappan och för att den inte skall uppfattas som en "prestationstrappa" inför Maslow begreppen *utvecklingsbehov* och *bristbehov*. Med utvecklingsbehov avses de behov i trappan som ger människan tillfredsställelse och leder till ökat självförverkligande och välbefinnande. Med bristbehov avses de behov som bromsar människans utveckling, till exempel otillfredsställda behov av trygghet, kärlek och respekt (Tamm 2002, s.126).

Maslow (Tamm 2002, s. 131) menar också att vid sidan av de behov som framkommer i pyramiden finns även behov av godhet, skönhet, rättvisa, sanning och så vidare. Dessa kallar han för *Metabehov*. Metabehoven är utvecklingsbehov och är inte uppställda i någon rangordning, utan alla har samma värde.

5.2 Trygghet enligt Maslow

Behov av trygghet och de fysiologiska behoven ligger mycket nära varandra i behovstrappan och är av grundläggande betydelse för människan. Ett litet barn är helt beroende av den trygghet som föräldrarna och andra vårdare ger. Då barnen blir äldre ligger stora delar av tryggheten i den dagliga rytmen och rutiner i hemmet. Med hjälp av regler och ordning kan man skapa en vardag som känns trygg och förutsägbar. Precis tvärtom ger avsaknaden av regler och ordning en känsla av att livet är oförutsägbart och otryggt. Behov av trygghet följer med oss under hela livet, i vuxen ålder kan till exempel nära vänner, arbete och en stabil ekonomi ge en känsla av trygghet (Tamm 2002, s. 127). Maslow (Tamm 2002, s. 130) menar att för att en människa skall kunna uppnå självförverkligande behöver hon också ha upplevt trygghet och säkerhet. Endast då vågar människan utveckla sig mot de högre nivåerna i behovstrappan då detta kräver mod och risktagande.

6 Personalen

Som personal på institutioner arbetar man inte bara med de placerade barnen. Man arbetar tillsammans med barnets familj, skola och andra i barnets närhet. Grunden för arbetet är bland annat de gällande lagarna samt enhetens enskilda regler och normer. Som personal har man rollen som ställföreträdande förälder och fostrare till de placerade barnen. Vi kommer i detta kapitel ta upp om bemötande och olika uppgifter personalen har på en barnskydds-enhet.

Den viktigaste uppgiften personalen har när det gäller att arbeta med barn och unga, är att hjälpa och stödja den ungas utveckling och att bygga upp sunda människorelationer. Kommunikationen och lyhördhet är viktig när man jobbar med barn och unga för att få en fungerande relation mellan personalen och den unga (Madsen 2006, s. 18-20). Som det också framkommer i barnskyddslagen är det viktigt att ge en trygg uppväxtmiljö till barnet och en mångsidig utveckling. Det är också viktigt att personalen ger barnet en god omsorg, vård och fostran (valvira.fi). När man pratar om bemötande är nyckelorden stöd, uppmuntran, kritik, jämlikhet, empati och respekt. När man bemöter klienter i socialt arbete bör det utföras av respekt, vänlighet och empati samt att klienten skall kunna känna tillit. Respekt lägger grunden för bemötandet i socialt arbete och utgör en dimension av jämlikhet som alltid bör visas åt klienten (Blennberger 2005, s. 172-174). När man arbetar med barn och unga är det viktigt att man ser den enskilda individen och dess behov i samspelet med andra människor (Madsen 2006, s. 282-283). Man skall också kunna lösa sociala problem och konflikter som kan uppstå. Enligt Giddens (Madsen 2006, s. 69-71) finns det två olika typer av relationer som är grundläggande för samhället. Den första typen är ansikte mot ansikte, detta kräver att båda personerna i relationen är närvarande samtidigt. Denna relation skapar social integration då människor förenas genom vardagen. I denna relation, som ses som en nära relation, är det viktigt med trovärdighet. Den andra typen av relationer är ansiktslösa relationer mellan den enskilda personen och abstrakta system såsom trafik, pengar, produktion osv. Abstrakta system är expertsystem som människor har behov av i vissa livssituationer som till exempel läkare. Tilliten till systemets pålitlighet och säkerhet är viktigt och en avgörande roll. Dessa två relationer bygger på tillit och förpliktelse.

7 Barnskydd och barnskyddslagen

I detta kapitel kommer vi att ta upp om barnskydd, barnskyddslagen och dess syfte att trygga barnets utveckling. Barnskyddet skall vara ett stöd för vårdnadshavare och andra personer som ansvarar för barnets vård. Barnskyddet skall sträva efter att förebygga barnets och familjens problem och i ett tidigt skede ingripa i problem som observerats. Men om barnets vårdnadshavare av någon orsak inte klarar av att ta hand om barnet är kommunen och socialarbetarna skyldiga att trygga barnets välbefinnande. Alla åtgärder och beslut som görs har sin grund i lagen.

7.1 Lagens syfte

Barnskyddslagens syfte är att trygga barnets utveckling och uppväxt, det är barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare som bär det huvudsakliga ansvaret för barnet. Myndigheter som arbetar med barn och familjer skall stödja föräldrar och vårdnadshavare i denna uppgift och erbjuda nödvändig hjälp. Barnskyddet skall sträva till att i ett tidigt skede förebygga barnets och familjens problem, som förebyggande åtgärder nämns det tidiga stöd som ges inom undervisning, ungdomsarbete, dagvård och mödra- och barnrådgivningen.

Vid bedömning av behovet av barnskydd skall barnets bästa beaktas, här fästs uppmärksamhet vid hur olika lösningar garanterar barnet en harmonisk utveckling och nära relationer samt förståelse, ömhet och omsorg. Barnet skall även ha rätt till utbildning som motsvarar dess önskemål. En trygg miljö och utveckling till en ansvarsfull och självständig individ samt möjligheten att påverka sin situation skall tas i beaktande, även hänsyn till barnets språkliga och kulturella bakgrund beaktas vid bedömningen. Barnet skall ha möjlighet att vara delaktig i det barnskyddsärende som gäller barnet självt. Barnets åsikt och önskemål skall utredas och tas i beaktande enligt dess ålder och utvecklingsnivå. Tillvägagångssättet inom barnskyddet skall i första hand vara stödåtgärder inom öppenvården om inte barnets bästa kräver annan form av vård, i vård utom hemmet strävar man efter att kunna återföreina familjen utifrån barnets bästa i åtanke (Barnskyddslagen 2007/417, §1-4; §20).

En klientplan skall göras upp för ett barn som är klient inom barnskyddet, om möjligt i samråd med barnet och dess vårdnadshavare. I klientplanen antecknas barnets och familjens behov av stöd och tjänster samt de mål man vill uppnå. I klientplanen för ett omhändertaget

barn skall även målet och syftet med vården utom hemmet antecknas, samt ordnande av särskilt stöd för barnet och dess föräldrar. I planen antecknas även hur kontakten med barnet och samarbetet med föräldrarna skall upprätthållas. För föräldrarna till ett omhändertaget barn görs en skild klientplan som stöd för föräldraskapet. Klientplanen skall ses över vid behov, men minst en gång om året (Barnskyddslagen 2007/417, § 30).

7.2 Öppenvården

Syftet med öppenvårdens stödåtgärder är att främja och stödja barnets positiva utveckling samt stödja föräldrar eller andra vårdnadshavare i rollen som fostrare. Stödåtgärder inom öppenvården utförs i mån av möjlighet i samarbete med barnet och föräldrarna. Öppenvårdens stödåtgärder kan tas i bruk om uppväxtförhållandena äventyrar barnets hälsa eller utveckling, eller om ett barn genom sitt beteende äventyrar sin hälsa eller utveckling.

Åtgärderna inom öppenvården kan vara ekonomiskt stöd, ordnande av bostad som motsvarar familjens behov, stödperson eller stödfamilj, familjearbete, vård- och terapiserie enligt behov samt placering av hela familjen i familje- eller anstaltsvård. Ett barn kan även placeras ensamt utom hemmet för en kort tid om detta är nödvändigt för bedömning av barnets behov av stöd, för att barnet ska kunna rehabiliteras eller för att ge tillfällig omsorg av barnet ifall vårdnadshavaren är sjuk eller av någon annan motsvarande orsak inte kan ta hand om barnet under denna tid. För denna placering krävs samtycke av barnets vårdnadshavare och av barnet självt, om barnet fyllt 12 år (Barnskyddslagen 2007/417, § 34-37). Barnskyddet strävar alltid till att ordna sådan hjälp åt barnet och familjen så att barnet kan bo i det egna hemmet. Det huvudsakliga arbetet inom barnskyddet utförs just som stödåtgärder inom öppenvården (lastensuojelu.info).

7.3 Omhändertagande

Orsaker till att ett barn omhändertas och placeras i vård utom hemmet kan vara att det brister i omsorgen kring barnet eller att uppväxtförhållanden allvarligt äventyrar barnets hälsa och utveckling. En annan orsak kan vara att barnet själv allvarligt äventyrar sin hälsa eller utveckling genom att använda rusmedel, genom en allvarlig brottslig handling eller andra jämförbara beteenden och handlingar. Innan ett beslut om omhändertagande fattas skall

barnets egen åsikt höras och utredas, även barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare skall höras om saken. Ifall ett barn som fyllt 12 år eller barnets vårdnadshavare motsätter sig beslutet om omhändertagandet kommer ärendet att avgöras av förvaltningsdomstolen (Barnskyddslagen 2007/417, § 40; § 42-43). I ärenden som gäller avslutande av omhändertagande skall barnets bästa beaktas. Den socialarbetare som ansvarar över barnets ärenden skall göra en bedömning av situationen i samband med att klientplanen ses över eller om barnet eller vårdnadshavaren ansöker om att omhändertagandet skall avslutas. Omhändertagande gäller tills vidare och upphör när barnet fyller 18 år (Barnskyddslagen 2007/417, § 47).

7.4 Brådskande placering

Om ett barn befinner sig i omedelbar fara kan barnet placeras brådskande i familje- eller anstaltsvård. Beslut om brådskande placering görs av en socialarbetare och placeringen kan pågå i högst 30 dagar. Innan placeringen inleds skall barnets och föräldrarnas åsikt om saken utredas. Placeringen kan pågå över 30 dagar ifall en ansökan om omhändertagande har blivit gjord inom de 30 dagar efter att den brådskande placeringen inletts. Likaså kan placeringen pågå över 30 dagar om ett ärende gällande omhändertagande av barnet redan finns hos förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen då den brådskande placeringen inletts. Socialarbetaren som beslutar om den brådskande placeringen kan även förlänga placeringens tid med ytterligare 30 dagar om han eller hon anser att det inte är möjligt att fatta ett beslut om de nödvändiga barnskyddsåtgärderna utan tilläggsutredningar eller att tilläggsutredningar inte kan fås inom 30 dagar efter att den brådskande placeringen inletts. En annan orsak till att förlänga placeringen kan vara ifall detta är för barnets bästa (Barnskyddslagen 2007/417, § 38; § 39a).

7.5 Vård utom hemmet

Med vård utom hemmet menas att ett omhändertaget eller brådskande placerat barn tas hand om utanför det egna hemmet. Barnet kan då bo i en fosterfamilj, ett professionellt familjehem eller på en barnskydds-enhet (lastensuojelu.info). Vid val av platsen för vård utom hemmet skall grunderna för omhändertagandet, och barnets bästa och behov tas i beaktande. Ett barn som vårdas utom hemmet har rätt att träffa sina föräldrar, syskon och andra personer som är

viktiga för barnet (Barnskyddslagen 2007/417, § 49-50; § 54). Med fosterfamilj menas en familj som ger vård åt ett barn som har placerats utom hemmet av barnskyddet. Föräldrarna i fosterfamiljen genomgår en utbildning och godkänns inför uppgiften. Fosterfamiljen ersätter barnets egna föräldrar gällande uppfostran och livsmiljö. Ett professionellt familjehem är en vårdform utom hemmet som ligger emellan vård i fosterfamilj och institutionsvård. Familjehem måste vara godkända enligt lag för att få fungera som verksamhet. En barnskydds-enhet är en enhet där utbildad personal ansvarar för omsorgen om de placerade barnen och ungdomarna. Exempel på barnskydds-enheter är barnhem, ungdomshem, mottagningshem, skolhem och familjestödcentraler. På barnskydds-enheter placeras oftast barn som inte kan bo i till exempel fosterfamilj på grund av våldsamt beteende eller andra svåra problem. Enheterna följer lagen och verksamheten övervakas (lastensuojelu.info).

7.6 Begränsningar i vård utom hemmet

Begränsningar kan se ut på flera olika sätt, till exempel begränsning av kontakter, rörelsefrihet eller fasthållande. Personalen på en barnskydds-enhet skall alltid använda begränsningarna med barnets bästa i åtanke. Även om en del av begränsningarna kanske ses som berövande av barnets trygghet (till exempel begränsning av kontakter eller rörelsefrihet) används begränsningarna som ett medel i att ge barnet en trygg vardag.

Begränsningar skall alltid genomföras så tryggt som möjligt och med respekt för barnets människovärde. Begränsande åtgärder skall endast användas för att trygga barnets egen eller någon annans hälsa och säkerhet samt om det krävs för att syftet med vården utom hemmet skall uppnås (Barnskyddslagen 2007/417, § 64). Begränsning av barnets kontakter kan utföras ifall kontakten äventyrar syftet med placeringen eller att kontakten är till fara för barnets liv, hälsa och utveckling. Begränsningen kan också utföras om det gäller föräldrarnas eller familjens övriga barns säkerhet samt om ett barn som fyllt 12 år motsätter sig kontakten (Barnskyddslagen 2007/417, § 62).

Om ett barn som är placerat på en anstalt har ämnen och föremål som kan anses vara skadliga för barnet själv eller för någon annan får föreståndaren eller personalen på anstalten frånta föremålet från barnet. Om det finns misstanke om att brev eller andra försändelser till barnet innehåller för barnet skadliga ämnen eller föremål får innehållet granskas utan att brev eller meddelanden läses. Granskningen skall ske i närvaro av barnet och en annan ur personalen (Barnskyddslagen 2007/417, § 65; § 67). Om personalen på anstalten misstänker att barnet bär på ämnen eller föremål som kan vara skadliga för barnet själv eller andra kan kroppsvsitation

användas för att utreda saken. Visitationen utförs av föreståndaren eller av personalen på anstalten och alltid i par. Om det finns anledning till misstanke om att ett barn har använt rusmedel kan föreståndaren eller personalen på anstalten besluta om att göra en kroppsbesiktning. Kroppsbesiktningen kan omfatta till exempel utandnings-, urin- eller salivprov (Barnskyddslagen 2007/417, § 66).

Fasthållandet kan utföras för att lugna ett barn om det på grund av sitt beteende kan skada sig själv eller andra samt för förhindrande av betydande skador på egendomen. Fasthållandet skall vara vård- och omsorgs betonat och upphöra genast då det inte längre är nödvändigt. Den som hållit fast ett barn skall göra en skriftlig rapport om det skedda till föreståndaren på anstalten (Barnskyddslagen 2007/417, § 68). Ett beslut om begränsning av rörelsefrihet för viss tid kan göras om placeringen utom hemmet är på grund av att barnet allvarligt har äventyrat sin hälsa eller utveckling genom att använda rusmedel eller har gjort en allvarlig brottslig handling. Men även för att vården och omsorgen kring barnet kräver en sådan begränsning för skydda barnet mot ett beteende som allvarligt skadar honom eller henne (Barnskyddslagen 2007/417, § 69).

8 Undersökningens genomförande

I följande kapitel kommer vi att redovisa vår undersökningsgrupp, val av metod och datainsamlingsmetod. Vi kommer att redovisa tillvägagångssättet för att skydda respondenternas identitet och teorin för den kvalitativa undersökningsmetoden.

8.1 Undersökningsgrupp och val av metod

Vi har utfört vår undersökning genom att intervjua fyra personer som arbetar som handledare på olika barnskyddsenheter i Österbotten. Bland respondenterna finns både män och kvinnor med olika erfarenheter inom branschen. Enheterna varierar i storlek och antalet barn. Barnen som är placerade på enheterna är mellan 10 och 18 år gamla.

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ undersökningsmetod. Vi valde denna metod för att vi ville höra personalens åsikter och upplevelser på olika barnskyddsenheter. Genom att göra en kvalitativ undersökning kunde vi ställa följdfrågor och få en mer detaljerad bild av hur arbete inom barnskyddsenheter fungerar. Enligt Kvale (1997, s. 118-119) är det viktigt att

samtalet hålls flytande och att man ställer frågor som är korta och lättförståeliga när man gör en kvalitativ intervju. När vi skulle välja våra respondenter använde vi oss av bekvämlighetsurval, det vill säga att vi använde oss av respondenter som är närbelägna. (Holme & Solvang 1997, s. 183) Vi tycker att detta inte har påverkat vårt resultat.

Alla intervjuer utfördes på enheten där respondenterna arbetade. Intervjuerna skedde i enrum med respondenten. Vi sände ut intervjufrågorna (se bilaga 1) på förhand så att respondenterna skulle hinna förbereda sig. Vi tyckte att intervjuerna fungerade bra och att vi fick utförliga svar. I resultatet från vår undersökning kommer det inte fram vem vi intervjuade eller vilken enhet det är frågan om. Vi diskuterade inte heller enskilda klientfall. Respondenterna fick veta detta före intervjun och kunde därför ge sanningsenliga svar och känna sig trygga i intervjusituationen. Vi meddelade också att intervjuerna kommer att raderas efter att vi lyssnat på och transkriberat dem. Det är inte möjligt för utomstående att identifiera respondenterna på basis av citaten.

Vid intervjutillfällena använde vi oss av bandspelare. Detta för att vi bättre skulle kunna koncentrera oss på vad respondenten sade. Vi ställde frågorna båda två men delade sen upp ansvaret om att transkribera intervjuerna till text. När man gör en kvalitativ undersökning med intervju kan man använda sig av videobandspelare, vanlig bandspelare eller göra egna anteckningar. Det vanligaste sättet är att använda bandspelare. När man använder bandspelare kan man koncentrera sig på själva intervjun och sen gå tillbaka för omlyssning (Kvale 1997, s. 147-148).

Intervjuundersökningens sju stadier:

- Tematisering
Syftet med undersökningen klargörs och vilka problem man är intresserad av.
- Planering
Man planerar sin undersökning och väljer också vilken undersökningsmetod man skall använda sig av.
- Intervju
Syftet med att göra en kvalitativ undersökning med intervjuer är att få ta del av den intervjuades värld och göra egna tolkningar. Det är viktigt att ställa relevanta frågor som man sen kan använda i undersökningen.

- Utskrift
I detta stadie så transkriberar man intervjumaterialet till text.
- Analys
Man skall nu bearbeta det teoretiska perspektivet som fungerar som en bas för undersökningen.
- Verifiering
I detta stadie skall materialet blivit analyserat och fått fram resultat från intervjuerna.
- Rapportering

Efter att de ovannämnda punkterna är gjorda skrivs en redovisning av undersökningen. I den skall det komma fram vetenskapliga kriterier och tolkningar som man gjort på basen av svaren från intervjun och den skall följa teoridelen (Holme & Solvang 1997, s. 85).

9 Resultatredovisning

I detta kapitel kommer vi att redovisa resultatet av vår undersökning. Redovisningen innehåller sammanfattningar av det resultat som intervjuerna gett, samt en del citat från respondenter för att belysa innehållet i sammanfattningarna. Vi kommer att kategorisera svaren enligt följande för att ge en klarare struktur över vilka resultat vi fått: trygghet och otrygghet, personalen, enhetens miljö samt närmiljön och skolan, fritidsintressen, vännerna och familjen.

9.1 Trygghet och otrygghet - Tidiga insatser, insatser i vardagen och barnets egen trygghet/otrygghet

Samtliga respondenter svarade att barnet har en begränsad kontakt med omvärlden under den första tiden som han/hon vistas på enheten, för att skapa en bra kontakt till personalen och att bryta dåliga mönster. Denna period kan sträcka sig från två dagar till två veckor. En respondent betonade vikten av egenvårdarens närvaro speciellt under de första dagarna då ett barn anlant till enheten för att tidigt skapa ett band och ge barnet en känsla av igenkännsel.

"... när ungdomen kommer hit känner vi ju inte den... Under de här... får vi tid att lära känna barnet så mycket som det går... och försöka skapa en tillit... Sen kan det ju vara ett hot utifrån också..."

"... att egenvårdaren till barnet är så mycket som möjligt på plats... första dagarna är ganska avgörande för att barnet skall få en tryggare känsla."

Alla respondenter var eniga om att regler och rutiner i vardagen var den viktigaste utgångspunkten för att barnen skall veta vad som gäller och vad som förväntas av dem. Samtliga enheter har en schemalagd vardag, till exempel med mat- och sovtider och kompisbesök. Barnen känner trygghet i en förutsägbar vardag. Många barn börjar efter en tid att testa gränserna, det är då viktigt att personalen är konsekvent från första början för att visa var gränserna går.

"... Det handlar om att det finns regler, att man vet spelreglerna vad som gäller, att barnet eller ungdomen vet vad som förväntas av dem, tydlighet är jätteviktigt."

"... viktigt för barnen att de får tillbaka tryggheten... då de kommer hit. De är hemskt otrygga och har mycket i bagaget då de kommer... att skapa en helt vanlig fungerande vardag... är absolut det viktigaste... att det finns regler och trygga vuxna på plats som de kan vända sig till."

En respondent betonade barndomens betydelse för barnets känsla av trygghet, och hur denna följer barnet genom hela livet. Det är viktigt att veta vad barnet har varit med om tidigare för att man som personal och fostrare skall kunna ge barnen en trygg grund.

"... mycket av tryggheten kommer ju från tidiga levnadsår och förstås hela uppväxttiden, att har vi blivit trygga eller otrygga personer... väldigt präglad av uppväxten där."

Två av respondenterna svarade att tryggheten utgör en helhet och att allt som händer i vardagen påverkar den. En respondent nämnde tryggheten som en känsla; att det är något vi har inom oss, i högre eller lägre grad.

"... trygghet, det är ju en helhet, att allting påverkar ju tryggheten, att det är respekt och regler och normer."

En respondent nämnde också den fysiska tryggheten och utövandet av fysisk begränsning som en del av tryggheten för barnet, så det inte skadar sig själv eller andra barn. Det är viktigt att personalen tydligt visar var gränserna går. Många barn handlar impulsivt och tänker inte på konsekvenserna av sitt handlande. Ibland är personalen tvungna att som sista utväg hålla fast barnet tills det lugnat ner sig.

"... om barnet är en fara för sig själv eller för andra... ibland måste man begränsa dem fysiskt... det här är också en trygghet, att barnet inte skadar sig själv eller någon annan."

En respondent betonade vikten av att berätta orsaken till varför barnet har kommit till enheten för att barnet skall känna sig delaktig och känna att det finns en öppenhet i kommunikationen med personalen. Barnet lämnar då inte att fundera kring orsakerna till placeringen, och personalen kan svara på eventuella frågor som barnet har.

"Vi berättar ju också för barnen som kommer hit varför de har kommit och försöker vara så ärliga som det bara går... att det går att lita på oss..."

Vi undrade ifall personalen lagt märke till situationer då barnen blir speciellt otrygga, och respondenterna svarade att det är vanligt vid situationer som då de skall flytta bort från enheten och vid hembesök. Respondenterna svarade också att man ser otryggheten i barnet då någon tidigare negativ händelse gör sig påmind.

"Vi försöker minimera att något händer men ibland så händer det ju iallafall... lära dem att klara av det bättre till nästa gång."

"... varit med om familjevåld... trodde att nu kommer vi slå... om man bara ville ge en klapp på axeln..."

9.2 Personalen - fostringsfrågor, egenvårdarsystemet och dess betydelse samt personaländringar

Samtliga respondenter ansåg att det finns en gemensam linje inom personalen ifråga om fostran. Två av respondenterna sade att vård- och fostringsplanen ligger som grund för fostran. En av respondenterna sade att enhetens och barnets enskilda regler styr deras arbete. Det är vanligt att man inom personalen har delade åsikter om hur man går tillväga för att nå ett mål. Men respondenterna ansåg att även om det finns många olika viljor så är det viktigt att alla följer reglerna, så att barnen märker att alla är på samma linje.

"Vi har reglerna och vi har gått igenom dem så alla i personalen vet vad som gäller... specifika regler för barnen också. Och den här linjen håller vi fast, det är jätte viktigt att man håller samma som alla andra medarbetare..."

En respondent sade att alla i personalen har gått en kurs i hur man stöder barnet, och alla arbetar och stöder barnet enligt den metoden. Två av respondenterna svarade att den centrala biten i fostran är att lära barnen uppförande och beteende när man är tillsammans med andra. En del av barnen har inte tidigare haft någon förebild. Då barnet blir placerat på enheten får

personalen börja med att vara exempel för och lära ut grundläggande saker i hur man uppför sig bland andra.

"... alla behöver klara det här grundläggande hur man beter sig... visar varandra medmänsklighet, respekt att man uppför sig..."

Tre av respondenterna svarade att de har egenvårdarsystem på enheten. Den respondenten som uppgav att de inte har egenvårdarsystem sade att enhetens storlek och klientantalet inte krävde detta. Denne ansåg ett dylikt system nog behövs vid en stor enhet med större klientantal. En respondent sade att varje barn har en manlig och en kvinnlig egenvårdare, för att ge barnet en förebild av båda könen. Två av respondenterna sade att egenvårdare utses först efter att barnet blivit bekant med stället och personalen. Barnet kan på det sättet vara med och välja vem han eller hon vill ha som egenvårdare.

De tre respondenterna som uppgav att de använder sig av egenvårdarsystemet var alla överens om att det är en viktig uppgift. Det är oftast till egenvårdaren som barnet får en djupare kontakt och en större tillit.

" ... jätteviktig roll att vara egenvårdare... viktigt att man har ett bra band mellan barnet och egenvårdaren. För att det är egenvårdaren som ska ta upp de svåra ärenden och också den personen som kan vara mest jobbig i vissa situationer... men också den personen som man gör roligare saker med... därför är det nog viktigt att man har en bra kontakt så att man kan ta upp både negativa och positiva saker."

Två av respondenterna sade att det inte har skett några personaländringar på länge. De andra uppgav att det nog har skett en del ändringar i personalen. Alla respondenter var överens om att personaländringar har en stor inverkan på barnets trygghet.

"Så tack och lov har vi inte mycket personaländringar för det är ju nog då det gäller trygghet för barn då det kommer nya hela tiden... inte alls är positivt och det tar ju tid att lära känna och skapa den här tryggheten."

Med tanke på inverkan på barnens trygghet då det byter personal svarade en respondent att:

"... de kanske har varit placerade redan tidigare förrän de kommer och hamnat bryta upp olika relationer. Varje gång måste de börja från början sen igen... en rädsla... varför skall jag börja anförtra mig... kanske det blir uppbrott här nu snart igen."

Om att hantera personaländringar med barnen i åtanke svarade en respondent att:

"Då är det viktigt också att säga till barnen att det inte är på grund av dem som personalen slutar, för det är ju också sådant som de lätt kan få för sig... De har kanske fått höra det hemifrån också... det tar länge att få bort de tankarna."

9.3 Enhetens miljö samt närmiljön

Tre av respondenterna svarade att de är nöjda med att enheterna ligger en bit från centrum och nära naturen. Detta är en fördel för barnen då de kan vistas utomhus, men fortfarande nära enheten.

Samtliga respondenter sade att barnen får till viss del själva bestämma hur det egna rummet skall se ut, till exempel med planscher, inredning och gardiner. Alla var av den åsikten att miljön spelar en stor roll för barnets trygghet. En respondent sade att det är de små sakerna som kan inverka på tryggheten.

"... spelar en stor roll hur miljön är här... det här är deras hem och att de skall få vara sådana som de är i ett hem."

9.4 Vikten av skolan, fritidsintressen, vänner och familjen

Samtliga respondenter var eniga om att skolan är en mycket viktig del av barnens liv. En respondent sade att skolan kan vara något som stärker barnet och bygger på deras självförtroende. En annan respondent nämnde skolan som en viktig del av barnets fostran och att skolan har möjlighet att upptäcka problem ifall barnet har mycket frånvaro. Detta kan på så vis vara en viktig del i att tidigt upptäcka eventuella problem. Många av barnen som blivit placerade har tidigare haft problem med frånvaron i skolan; de har till och med kunnat vara frånvarande under en längre tid innan de blivit placerade.

"En del har jobbigare med skolan... men med lite stöd och handledning... så kan det vara en jätteviktig byggsten... så den är nog viktig den här skolan..."

Alla respondenter sade att det är vanligt att barnen inte har några fritidsintressen då de kommer till enheten. Detta kunde bero på bristande intresse från föräldrarna, att barnen inte har fått lov eller att familjen inte haft råd. Respondenterna var av den åsikten att fritidsintressen är en mycket viktig del av barnets vardag och att de försöker hitta något åt alla. Respondenterna sade också att barnen ofta är i dåliga sällskap innan de kommer till

enheten, och att det därför också är viktigt att barnen hittar en hobby och på samma gång får nya vänner.

"... vi försöker erbjuda många olika fritidsintressen... meningen är att alla skulle hitta någonting... där via så har de hittat kompisar och vänner som de sen också kan umgås med på fritiden."

Samtliga respondenter betonade också vikten av att arbeta tillsammans med barnets föräldrar.

Två av respondenterna förklarade detta med att:

"... vi lär känna föräldrarna, det tror jag också skapar trygghet för barnen."

"Och förstås en tät kontakt, det är ju inte bara ungdomen utan det är ju föräldrarna också som kan vara oroliga..."

En respondent nämnde vikten av att höra på barnet då det gäller träffar med dennes föräldrar och familj:

"... på barnets villkor... vi tvingar ingen, de måste själva få välja när de är redo."

10 Slutdiskussion och kritisk granskning

I detta kapitel kommer vi att ge en överskådlig bild av undersökningsresultaten och knyta ihop dem med teoridelen. Detta för att ge en klar och sammanhängande bild av vårt arbete och för att svara på syftet med vår undersökning: hur personal som arbetar på barnskyddsenheter skapar trygghet till barnen.

Resultaten från undersökningen visar att den viktigaste grunden för att börja skapa trygghet för barnen är att ha regler och rutiner i vardagen. Barnen kommer ofta från hem där det inte funnits varken regler, begränsningar eller rutiner. Då ett barn blir placerat till en barnskydds-enhet börjar personalen med att begränsa barnets kontakter under en tid, för att på så vis bryta negativa mönster, men också för att barnet skall lära känna enhetens regler samt personalen och att personalen skall lära känna barnet. Personalen lär då också känna barnets starka och svaga sidor, och de får en bild av barnets behov. Alla respondenter var överens om

att allt måste planeras för att få vardagen att gå ihop. Vid en del enheter har personalen och barnen "möten" för att barnen skall få möjlighet att ge önskemål och personalen tar dessa önskemål i beaktande vid planeringen av vardagen. Kapitel 5.2 (s.17) uträknar vikten av den dagliga rytmen och rutinerna i hemmet som en byggsten i att skapa en förutsägbar vardag och därmed även en trygghetskänsla för barnen. Personalen skapar trygghet till barnen genom dagliga rutiner och en välplanerad vardag. Tryggheten uppstår av att barnen vet att det finns vuxna tillhands på enheten när som helst de behöver.

En annan viktig del i att skapa trygghet för barnen utförs av egenvårdaren på enheten. Egenvårdaren är den som huvudsakligen sköter om barnets ärenden och som har den närmaste relationen till barnet. Kapitel 4 (s.9) beskriver vikten av att barnet har en trygg vuxen i sitt liv. Personalen, och speciellt egenvårdaren, måste inta rollen som en trygg vuxen som kan sätta gränser och som barnet kan lita på. I kapitel 3.2 (s.5) tar vi upp de olika rollerna en förälder har i föräldraskapets rollkarta. Även om det är viktigt att alla i personalen anammar föräldraroller för barnet, är det viktigt att egenvårdaren också tar sig an samtliga roller och bekantar sig med vilka barnets behov är så att inga behov blir bortglömda.

Personalen arbetar även för att främja relationen och kontakten mellan barnet och dess föräldrar. Kontakten och träffarna mellan barnet och föräldrarna sker alltid på barnets villkor, för att inte försätta barnet i en otrygg situation. Barnet väljer själv om och när det är redo att träffa sina föräldrar. Det är barnets egenvårdare som känner föräldrarna bäst och som kontinuerligt har kontakt med dem. Personalen anser att det skapar en viss trygghet till barnet eftersom egenvårdaren har en nära kontakt till föräldrarna. Både kapitel 5 och 6 i teoridelen beskriver vikten av att främja barnets relationer till andra, men att alltid beakta barnets bästa i situationen. Det är i huvudsak personalens uppgift att ha kontakt till både barnet och föräldrarna och främja kontakten mellan dessa parter.

En trygg vardag förutsätter även att man känner sig trygg och hemmastadd där man bor. Personalen på enheterna uppmuntrar barnen att själva välja, i mån av möjlighet, hur deras rum skall se ut. En del målar väggarna i rummet med någon favoritfärg och en del sätter upp tavlor, planscher och bilder.

Även om personalen arbetar aktivt för att barnen skall ha ett tryggt liv, kommer det ibland situationer där otryggheten gör sig påmind. Det är oftast situationer och händelser som påminner barnet om någon tidigare otrygg händelse. Personalen hjälper barnet att bearbeta känslorna genom att prata med honom/henne om vad som hände och försöka ge verktyg till

barnen för att de skall klara av liknande situationer om det händer igen. En annan roll som personalen har är att vara gränssättare (se s.17 i teoridelen). En del barn har inte tidigare upplevt fasta regler och gränser i hemmet: föräldrarna har kanske inte orkat eller brytt sig om att sätta gränser för sitt barns beteende. Personalen använder gränssättningen som en del av en trygg vardag, bland annat för att hindra barnet från att skada sig själv eller andra. Alltid efter att personalen använt sig av begränsningar pratar de enskilt med barnet för att förklara varför detta hände, och barnet får på samma gång berätta om de egna känslorna i situationen. En annan sak som kan skapa en otrygghetskänsla för barnet är ändringar i personalen. Detta kan vara en svår sak att förutse och förhindra. Personalen försöker, i dessa situationer, förklara läget för barnen och på samma gång berätta att detta inte beror på dem. I teoridelen på s. 4 kan man läsa om stressorer och skyddsfaktorer. Ändringar i personalen kan ses som en stressor, men på samma gång minimerar personalen risken för att barnen far illa med att använda sin närvaro och kommunikation som en skyddsfaktor.

Personalen uppmuntrar också barnen till att ha intressen och aktiviteter utanför enheten. Genom fritidsintressen kommer de bort en stund från livet på enheten, och många hittar nya vänner och bekantskaper där via. Innan barnen kommer till enheten är det många som hamnat i dåligt sällskap. Personalen ser på så vis fritidsintressen som en viktig del i att bygga upp nya och goda vän relationer åt barnen.

En annan viktig sak för barnen är skolan, på samma sätt som med fritidsintressen, får barnen en paus från enheten där de träffar jämnåriga samt andra vuxna som de kan skapa relationer till.

Efter att vi gjort undersökningen och redovisat resultaten kan vi konstatera att de stämmer ganska bra överens med vad vi från början förväntade oss. Då vi började skriva på lärdomsprovet kunde vi konstatera att det är svårt att hitta någon klar definition av trygghet, och att vi genom hela livet känner oss mer eller mindre trygga. En annan sak vi upptäckte var att barndomen är en viktig del av hur man som äldre bibehåller tryggheten. Upplevelser av en otrygg uppväxt bidrar till att det är svårare att känna sig trygg och säker som vuxen. Vi håller med om att tryggheten ligger i de små sakerna i vardagen, att det finns regler och rutiner samt att det alltid finns vuxna nära som kan hjälpa och stöda, men också sätta gränser för barnet. En annan sak som stämde överens med våra förväntningar var vikten av att ha fritidsintressen och vänner. Vi tror att det är viktigt att alla känner sig delaktiga i något, vilket fritidsintressen och vänner kan bidra med. Något som vi också förväntade oss var att det finns egenvårdare på

enheterna. Vi tror att det är viktigt att barnen har en egen person som fungerar som egenvårdare och tar hand om både praktiska saker kring barnet, men som också skapar en nära relation och barnet får tillit till vårdaren.

Vi tror dock inte att det är möjligt att skapa en absolut trygg miljö för barnen på institutionerna, bland annat därför att skiftesarbetet skapar ett ständigt byte av personal. Inom barnskyddet är det relativt vanligt att det är stor personalomsättning. Men också att barnen bor tillsammans med andra barn som kommer från olika problematiska bakgrunder. I ett ”vanligt” hem möter man alltid samma personer när man kommer hem, det vill säga sina föräldrar och syskon, och det ger ju en trygg känsla vilket inte helt kan återskapas på en barnskydds-enhet där det inte är samma personer dygnet runt.

Vi var förvånade över att föräldrarna inte togs upp som en del av trygghetskapandet för barnen. Några av respondenterna nämnde att kontakten till föräldrarna kan skapa en trygghet för barnen, men vi hade nog förväntat oss att barnets egna föräldrar skulle spela en större roll i en trygg vardag. Tvärtom kunde föräldrarna vara del i att barnen kände oro och otrygghet. Till exempel kunde personalen märka att barnen blev oroliga vid hemlov eller när föräldrarna var på besök på enheten. Detta påvisar sambandet mellan barns beteende vid otrygg/desorganiserad anknytning, som beskrivits i teoridelen.

I början av planeringsskedet var tanken att vi skulle göra intervjuer med barn som är placerade utom hemmet. Men vi kom ganska snabbt fram till att barnen inte var optimala respondenter då det är ett känsligt ämne. Många kanske inte vill prata om upplevelserna kring placeringen, speciellt med okända personer. Vi ändrade oss till att intervjua personalen som arbetar med barnen istället för att få djupare och utförligare svar. Syftet med vårt lärdomsprov ändrades då till hur personal som arbetar på barnskydds-enheter skapar trygghet till barnen. Vi är mycket nöjda över de resultat vi fått av vår undersökning. Det kom tydligt fram hur och vad personalen gör för att skapa trygghet i barnens vardag.

Under hela processen har vi försökt sträva till att skriva ett lärdomsprov med ett så klart och tydligt innehåll som möjligt. Vi tycker att vi har uppnått vårt mål med en teoridel som innehåller de viktigaste aspekterna av vad som skapar trygghet hos ett barn. Det var ganska lätt att hitta relevant litteratur till teoridelen- det enda området som var lite svårare att hitta något om var definitioner av trygghet. Då vi knöt samman resultaten av undersökningen har vi också försökt att göra detta på ett sätt som tydligt svarar på syftet och våra frågeställningar. Vi tycker att vi även lyckades bra med den delen.

Trygghet har varit ett intressant ämne att skriva om, vi har lärt oss mycket om vad som skapar trygghet respektive otrygghet, samt hur man skapar trygghet för andra.

Källförteckning

- Blennberger, E., 2005. *Etik i socialpolitik och socialt arbete*. Studentlitteratur: Lund.
- Borge, A., 2005. *Resiliens, risk och sund utveckling*. Studentlitteratur: Lund.
- Bowlby, J., 2010. *En trygg bas - kliniska tillämpningar av anknytningsteorin*. Natur & Kultur: Stockholm.
- FN:s Barnkonvention. [Online] <http://unicef.se/barnkonventionen> (hämtat: 4.3.2014).
- Folkhälsan, 2010. *FöräldraPARK*.
- Hart, S., 2006. *Anknytning och samhörighet*. Kristianstad: Kristianstads boktryckeri AB.
- Helminen, M-L. & Rautiainen, M., 2000. *Föräldraskapet som rollkarta – En handbok*. Finlands kommunförbund: Helsingfors
- Holme, I.M. & Solvang, B.K., 1991. *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Hwang, P. & Nilsson, B., 2003. *Utvecklingspsykologi*. Natur och Kultur: Stockholm.
- Institutet för hälsa och välfärd, 2013. *Barnskydd 2012*. [Online] http://www.thl.fi/sv_SE/web/sv/statistik/amne/barn_och_familjer/barnskydd (hämtad: 25.4.2014).
- Karlsson, K., 2012. *Anknytning - om att tolka samspelet mellan föräldrar och små barn*. Gothia Förlag: Stockholm.
- Kinge, E., 2000. *Empati hos vuxna som möter barn med särskilda behov*. Studentlitteratur AB: Oslo.
- Kvale, S., 1997. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur: Lund.
- Lastensuojelu.info (u.å.), *Barnskyddstjänster*. [Online] <http://www.lastensuojelu.info/se/tjanster.html> (hämtad: 5.5.2014).
- Madsen, B. (2006). *Socialpedagogik, integration och inklusion i det moderna samhället*. Studentlitteratur: Lund.

Rydén, G., Wallroth, P. (2008). *Mentalisering. Att leka med verkligheten*. Natur och Kultur: Stockholm.

Rädda barnen (1998). *Barnets rätt till båda föräldrar*. Falun: AiT Scandbook.

Socwebb- socialarbetets arbetsmodeller (2000). *Rollkartor*. [Online] <http://www.helsinki.fi/sosiaalityo/tietoa/sosweb/sivut/svenska/sivut/rollkartor.htm> (hämtad: 21.2.2014).

Tamm, M. (2003). *Barn och rädsla*. Studentlitteratur: Lund.

Tamm, M. (2002). *Psykosociala teorier vid hälsa och sjukdom*. Studentlitteratur: Lund.

Valvira (u.å.). *Vård och uppfostran dygnet runt inom barnskyddet, riksomfattande tillsynsprogram 2012 – 2014*. [Online] www.valvira.fi (hämtat 6.5.2014).

Wennerberg, T. (2010). *Vi är våra relationer: om anknytning, trauma och dissociation*. Natur & Kultur: Stockholm.

Finlands författningssamling

Barnskyddslagen 13.4.2007/417. [Online] www.finlex.fi (hämtat: 25.1.2014).

Figurförteckning

Figur 1. Maslows behovstrappa.....16

Intervjufrågor

- Hur uppfattar ni trygghet?
- Beskriv de insatser som görs för att skapa trygghet för barnet under den första tiden då ett barn kommer till enheten.
    Specifika metoder?
- Vilka konkreta saker gör ni för att skapa trygghet i vardagen?
- Finns det en gemensam linje inom personalen ifråga om fostran?
    Vilka är de centrala fostringsfrågorna?
- Har ni märkt att barnen blir speciellt otrygga i någon situation?
- Vilken roll spelar enhetens miljö in på tryggheten?
- Hur viktig är skolan, fritidsintressen, vänner och familj för barnen?
- Har ni egenvårdarsystem på enheten?
- Vilken betydelse har egenvårdarsystemet för barnet?
- Sker det ofta personaländringar på enheten?